

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Rīgā 2017.gada 30.jūnijā

Nr.302

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Inārai Mūrniecei

Ļoti cienījamā Mūrnieces kundze!

Saeima 2017.gada 22.jūnijā pieņēma likumu “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” (likumprojekta Nr.577/Lp12) (turpmāk – Likums). Likuma 6.pantā Saeima noteikusi jaunu kārtību, kādā tiek publiskota informācija par amatpersonām, darbiniekiem un mantu. Ar Likuma 6.pantu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.pants izteikts jaunā redakcijā, proti:

“92.pants. Informācija par amatpersonām, darbiniekiem un mantu

(1) Iestādes visām amatpersonām un visiem darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un citas naudas summas, kas viņiem pienākas, katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un izmaksātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi.

(2) Informācija par iestādes amatpersonām un darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un naudas summām, kas viņiem pienākas, iestādes mājaslapā internetā atrodas ne mazāk kā 10 gadu. Gadījumā, kad iestāde ir likvidēta, šīs publicētās informācijas pieejamību līdz noteiktā termiņa beigām turpina uzturēt augstākas iestādes mājaslapā internetā.

(3) Ministru kabinets nosaka iestādes, amatpersonas un darbiniekus, kuru atalgojums un naudas summas, kas viņiem pienākas, nav publicējami valsts drošības apsvērumu dēļ, kā arī gala termiņu, kura notecējuma beigās informācija kļūst pieejama Latvijas Nacionālajā arhīvā.

(4) Informācija par iestādes mantu un kontu stāvokli ir publiski pieejama, ja likums nenosaka citādi.

(5) Iestādes privāttiesiskos līgumus, izņemot darba līgumus un autoratlīdzības līgumus, katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, ja likums nenosaka citādi.

(6) Iestādes publicētie līgumi mājaslapā internetā atrodas ne mazāk kā 10 gadu. Gadījumā, kad iestāde ir likvidēta, šīs publicētās informācijas pieejamību līdz noteiktā termiņa beigām turpina uzturēt augstākas iestādes mājaslapā internetā.”

Vienlaikus Likuma 8.pantā ietverts pārejas noteikumu 27.punkts, kas paredz, ka likuma grozījums par 92.panta otrās daļas izslēgšanu stājas spēkā 2018.gada 1.janvārī. Tādējādi Saeimas galīgajā lasījumā pieņemtais Likums satur iekšēji pretrunīgas normas.

I

Iepazīstoties ar Likuma izstrādes materiāliem, secinu, ka Likuma 6.pantā ietverto regulējumu Likuma izskatīšanas gaitā pirms trešā lasījuma rosinājis Saeimas deputāts Ints Dālderis (*sk. Saeimas deputāta Inta Dāldera 2017.gada 11.maija un 2017.gada 19.maija vēstules par priekšlikumiem*). Līdzīgus priekšlikumus I.Dālderis iesniedzis Likuma izskatīšanas gaitā otrajā lasījumā (*sk. Saeimas deputāta Inta Dāldera 2016.gada 30.septembra vēstuli par priekšlikumiem*).

Gatavojot Likumu izskatīšanai Saeimā otrajā lasījumā, Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija minētos priekšlikumus neatbalstīja un tie netika atbalstīti, pieņemot Likumu otrajā lasījumā (*sk. likumprojekta Nr. 577/Lp12 “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” otrā lasījuma priekšlikumu tabulas 7., 8., 9. un 10.priekšlikumus*). Arī gatavojot Likumu izskatīšanai Saeimā pirms trešā lasījuma, Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija neatbalstīja I.Dāldera priekšlikumus par Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.pantu (*sk. likumprojekta Nr. 577/Lp12 “Grozījumi Valsts*

pārvaldes iekārtas likumā” trešā lasījuma priekšlikumu tabulas 15. un 16.priekšlikumus).

Tāpēc Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijai nevajadzēja apsvērt jautājumu par pārejas noteikumu izstrādāšanu pienācīgai attiecīgā regulējuma ieviešanai. Tā kā Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija bija sagatavojusi savu priekšlikumu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta grozījumiem, tā attiecīgi sagatavoja arī tam nepieciešamo pārejas noteikumu 27.punkta redakciju.

Izskatot Likumu trešajā un galīgajā lasījumā, Saeima ar balsu vairākumu atbalstīja I.Dālderā priekšlikumus. Lai novērstu pretrunas Likuma tekstā, atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 136.pantam Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas priekšsēdētājs Sergejs Dolgopolovs lūdza Likumu nodot atpakaļ komisijai. Taču Saeima ar balsu vairākumu to noraidīja (*sk. 12.Saeimas pavasara sesijas desmitās sēdes 2017.gada 22.jūnijā stenogrammu*).

Tādējādi Saeima galīgajā lasījumā atbalstīja Likumu, kurā ietvertais regulējums nav pienācīgi izstrādāts. Likuma 6. un 8.pantā ietvertais regulējums nav savstarpēji saskaņots. Likuma 8.pantā ietvertais Valsts pārvaldes iekārtas likuma pārejas noteikumu 27.punkts norāda uz tādas normas spēkā stāšanos, kuru Saeima trešajā lasījumā noraidījusi, atbalstot citu risinājumu.

Savukārt Likuma 6.pantā ietvertajai Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta jaunajai redakcijai nav paredzēti nekādi pārejas noteikumi tajā paredzētā regulējuma ieviešanai. Tāpat arī no Likuma izstrādes materiāliem redzams, ka nav vērtētas regulējuma ieviešanas iespējas un tam nepieciešamie resursi. Līdz ar to arī institūcijām nav doti uzdevumi likuma darbības nodrošināšanai atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 111.panta pirmajai daļai.

II

2017.gada 20.aprīlī Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā”, ar kuru cita starpā pilnveidoja spēkā esošo regulējumu par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības publiskošanu institūciju interneta mājaslapās. 2017.gada 22.jūnijā pieņemtais Likums ir pretrunā ar vēl tikai pirms diviem mēnešiem Saeimas pieņemtajiem grozījumiem Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā.

Šobrīd jautājumu par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības publiskošanu ar dažādu detalizācijas pakāpi un atšķirīgām tiesiskajām sekām regulē divi likumi – Valsts pārvaldes iekārtas likums un Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums. Papildus abos minētajos likumos Ministru kabinetam piešķirts dažāda apjoma pilnvarojums šo jautājumu detalizētākai noregulēšanai ar noteikumiem.

Tāpat arī jautājumu par institūciju slēgto privāttiesisko līgumu publiskošanu interneta mājaslapās jau šobrīd regulē Publisko iepirkumu likums un pakārtotie normatīvie akti.

Lai sekmētu atklātību un caurskatāmību valsts un pašvaldību budžeta līdzekļu izlietojumā, kā arī neradītu turpmākas neskaidrības jautājumā par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības publiskošanu, nepieciešams skaidrs un nepārprotams regulējums. Nav pieļaujams, ka likumdevējs dažādos likumos veido atšķirīgu viena un tā paša jautājuma regulējumu.

Tiesiskās noteiktības princips uzliek likumdevējam pienākumu pieņemt tādas tiesību normas, kas ir pietiekami skaidras un nav savstarpēji pretrunīgas. Savukārt atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 111.panta otrajai daļai, ja, pieņemot likumprojektu, rodas pretrunas ar spēkā esošajiem likumiem, Saeimai jānosaka, ka jaunais likums vai tā atsevišķas daļas stāsies spēkā vienlaikus ar grozījumiem spēkā esošajos likumos.

Pieņemot Likuma 6.pantu, Saeima nav ievērojusi tiesiskās noteiktības principa un Saeimas kārtības ruļļa 111.panta otrās daļas prasības.

III

Likuma 6.pantā ietvertais regulējums noteikts ar mērķi sekmēt atklātību un publisko līdzekļu izlietojuma caurskatāmību institūcijās, novērst diskriminējošo situāciju valsts amatpersonu un darbinieku darba samaksas publiskošanā valsts institūciju interneta mājaslapās, sniegt skaidrāku priekšstatu par noteikto un izmaksāto atalgojumu, kā arī veicināt cilvēkresursu iesaisti valsts tiešās un pastarpinātās valsts pārvaldes iestādēs (*sk. Saeimas deputāta Inta Dāldera 2017.gada 11.maija vēstuli par priekšlikumiem*).

Tādejādi šajā normā saduras vairākas Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) garantētās pamattiesības. Satversmes 100.pants garantē ikvienas personas tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju. Savukārt

Satversmes 96.pants garantē ikvienas personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Neviena no šīm pamattiesībām nav absolūta, tās vērtējamās kopsakarā ar funkciju, ko tās sabiedrībā pilda, un līdzsvarojamās ar citām pamattiesībām.

Saskaņā ar Satversmes 116.pantu abas minētās pamattiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Lai rastu samērīgu līdzsvaru un nodrošinātu abu minēto pamattiesību īstenošanu, nepieciešams izvērtēt pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitāti, noskaidrojot, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai nav saudzējošāku līdzekļu leģitīmā mērķa sasniegšanai un vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša.

Lai pamattiesību ierobežojošu normu atzītu par atbilstošu Satversmei, ir jāpārlicinās, ka ierobežojums atbilst visiem pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes testa kritērijiem. Ja ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, šāda norma ir atzīstama par neatbilstošu Satversmei. Pienākums norādīt un pamatot pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi visupirms ir institūcijai, kas attiecīgo normu izdevusi (*sk. Satversmes tiesas 2011.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.2011-01-01 13.2.punktu*).

No Likuma izstrādes materiāliem un Likuma 6.pantā ietverto normu formulējumiem ir acīmredzami, ka Satversmes 96.pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtējums nav veikts.

IV

Pievēršama uzmanība atlīdzības veidiem, ko Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajā kārtībā amatpersonas un darbinieki ir tiesīgi saņemt.

Šāda atlīdzība, piemēram, ir arī pabalsts vienas minimālās mēneša darba algas apmērā sakarā ar ģimenes locekļa, t.i. laulātā, bērna, vecāku, vecvecāku, adoptētāja vai adoptētā, brāļa vai māsas, vai apgādājamā nāvi, vai pabalsts līdz 50 procentiem no mēnešalgas reizi kalendāra gadā par katru apgādībā esošu bērnu invalīdu līdz 18 gadu vecumam. Tik sensitīvas informācijas publiskošana un ilglaicīga glabāšana interneta vidē, neidentificējamam personu lokam nodrošinot brīvu pieeju un nekontrolētu personas datu turpmāku apstrādi,

nepārprotami aizskar personas privāto dzīvi un pārkāpj Satversmes 96.pantā garantētās pamattiesības.

Tāpēc aicinu rūpīgi izvērtēt Likuma 6.pantā ietvertu regulējumu, tā mērķi, mērķa sasniegšanai izvēlētos līdzekļus, to atbilstību un samērīgumu. Veicot šī regulējuma konstitucionalitātes izvērtējumu, likumdevējam būtu iespēja rast līdzsvarotu risinājumu, kas gan sekmētu atklātību un publisko līdzekļu izlietojuma caurspīdīgumu, gan nepārkāptu Satversmes 96.pantā garantētās pamattiesības.

V

Ievērojot Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto kompetenci veikt darbības, kas vērstas uz efektīvu personas datu aizsardzību, 2017.gada 30.jūnijā pie manis vērsās Datu valsts inspekcija, vēršot uzmanību uz to, ka Likuma 6.pantā ietvertais regulējums neatbilst fizisko personu datu aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām un lūdzot Likumu neizsludināt.

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra direktīvas 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasībām, personas datu apstrāde pieļaujama tikai atbilstoši paredzētajiem mērķiem un to īstenošanai nepieciešamā apjomā, nodrošinot tādu personas datu glabāšanas veidu, kas datu subjektu ļauj identificēt attiecīgā laikposmā, kurš nepārsniedz paredzētajam datu apstrādes mērķim noteikto laikposmu.

Savukārt Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 27.aprīļa regulā (ES) Nr.2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK īpaši uzsvērts, ka personas dati būtu jāapstrādā tikai tad, ja apstrādes nolūku nav iespējams pienācīgi sasniegt ar citiem līdzekļiem, un nepieciešams nodrošināt, lai datu apstrādes laiks tiktu ierobežots līdz minimumam.

Aizvien pieaugot saskarsmes digitalizācijai, personas datu vākšanas un apmaiņas apjoms turpina palielināties, publiskā telpā pieejamie dati tiek efektīvi apstrādāti lielos apjomos, pēc dažādiem parametriem profilējot privātpersonas un veicot ar personu datu apstrādi saistītas darbības. Ar Likuma 6.pantā ietvertu regulējumu publisku personu institūciju amatpersonām un darbiniekiem faktiski var tikt liegta iespēja saglabāt kontroli pār saviem personas datiem, ierobežot to izmantošanu, prasīt tos mainīt vai panākt to izdzēšanu.

VI

Ņemot vērā šajā rakstā izteiktos apsvērumus, aicinu Saeimu rūpīgi vērtēt Likuma 6.pantā un pārejas noteikumos ietverto regulējumu, tā samērīgumu un saskanīgumu ar jau spēkā esošajiem likumiem. Aicinu Saeimu šo regulējumu pilnveidot, lai novērstu minētās pretrunas, vai to no Likuma izslēgt.

Pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 71.pantu, prasū likuma "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā" (likumprojekta Nr.577/Lp12) otrreizēju caurlūkošanu.

Cieņā

Valsts prezidents

Handwritten signature of Raimonds Vējonis in blue ink.

Raimonds Vējonis